

Ksiądz Czesław NARUSZEWICZ

dzięki uprzejmości autora p. Bożeny Świdzińskiej (19.01.2014)

1. [...] najstarszy syn Stefana i Marii, urodził się 11.04.1915 na bieżniście w Kotrze koło Lidy, parafia Kaszubińce, dekanat Grodno.
2. 1922-1929 - Szkoła Powszechna w Raczkach, 1929-1935 - Gimnazjum Męskie w Sejnach,
3. 1935-1939 - Alumn Seminarium Duchownego Rzymsko-Katolickiego w Łomży - diakon [według http://lomzynskie24.pl/wp-content/uploads/2012/09/GK_nr_34524.pdf tuż przed wybuchem wojny wyświęcony na kapłana - ed.]
4. 20.04.1940 - Aresztowany w Raczkach przez gestapo wraz z bratem Piotrem (również alumnem seminarium w Łomży),
5. 20-24.04.1940 - W więzieniu suwalskim,
6. 24.04.-3.05.1940 - Obóz przejściowy w Działdowie [Soldau - ed.],
7. 5.05-31.05.1940 - Obóz koncentracyjny w Sachsenhausen),
8. 1.06.1940-1.07.1942 - Obóz koncentracyjny Mauthausen-Gusen, numer obozowy 1012,
9. Od 2.07.1942 - Obóz koncentracyjny Stutthof, numer obozowy 14273,
- 10.27.04-8.05.1945 - Na barce „Ruth” - ewakuacja obozu,
- 11.8.05.1945-4.06.1945 pobyt w szpitalu w Borås (Szwecja). Chorych na gruźlicę leczono w szpitalu w Borås, grupa składała się z 94 mężczyzn, w tym 35 Polaków ze Stutthofu. W tej grupie był Czesław Naruszewicz,
- 12.4.06.1945* - *Umiera na gruźlicę. Pochowany na cm. św. Zygryda, parafia Gustawa Adolfa, Borås.
- 13.[...] Zgodnie z życzeniem i wolą jego matki, Marii Naruszewicz, nie został ekshumowany i przywieziony do Polski.
14. W obozach znalazł się tylko dlatego, że był [księdzem - ed.]. Aresztowany został w sutannie, którą władze obozowe odesłały do rodziny, gdy przyodziano go w obozowe pasiaki.

Father Czeslaus NARUSZEWICZ

thanks to author's Ms Bożena Świdzińska kindness (19.01.2014)

1. [...] oldest son of Stephen and Mary, born on 11.04.1915 in Kotra n. Lida, Kaszubińce parish, Grodno deanery.
2. 1922-1929 Raczki primary school, 1929-1935 - Sejny gymnasium,
3. 1935-1939 - seminarian of Łomża Catholic Theological Seminary [according to http://lomzynskie24.pl/wp-content/uploads/2012/09/GK_nr_34524.pdf ordained just before the war outbreak - ed.]
4. 20.04.1940 - Arrested by German Gestapo in Raczki, together with his brother Peter (a theological seminarian in Łomża),
5. 20-24.04.1940 - In Suwałki prison,
6. 24.04.-3.05.1940 - In Działdowo camp [Soldau - ed.],
7. 5.05-31.05.1940 - Sachsenhausen concentration camp),
8. 1.06.1940-1.07.1942 - Mauthausen-Gusen concentration camp, prisoner number #1012,
9. Od 2.07.1942 - Stutthof concentration camp, prisoner number #14273,
- 10.27.04-8.05.1945 - Evacuated on „Ruth” barge from the camp,
- 11.8.05.1945-4.06.1945 In Borås (Sweden) hospital. Those that contracted tuberculosis were treated in Borås hospital, the group consisted of 94 men, including 35 Poles from Stutthof. Among them was Czesław Naruszewicz,
- 12.4.06.1945* - *Dies from tuberculosis. Buried in st Sigfrid cemetery, Gustav Adolf parish, Borås.
- 13.[...] According to wish and express will of his mother, Mary Naruszewicz, was not exhumed and brought back to Poland.
14. Jailed in the camps just because was a [priest - ed.]. Arrested in his cassock, which was sent back to the family when dressed in camps „zebra” dress („pasiak”).

Dzięki uprzejmości autora p. Bożeny Świdzińskiej i p. Edwarda Naruszewicza (19.01.2014)

Thanks to authors, Ms. Bożena Świdzińska and Mr Edward Naruszewicz, kindness (19.01.2014)

Najstarszy syn Stefana i Marii, urodzony na bieżniście

Oldest son of Stephen and Maria, born in exile (in Russia, moved to the east after German attack in 1914-5)

11.04.1915¹

Urodzony w Kotrze koło Lidy, parafia Kaszubińce, dekanat Grodno

Born in Kotra n. Lida, Kaszubińce parish, Grodno deanery

1922-9

Szkoła Powszechna w Raczkach

Raczki primary school

1929-35

Gimnazjum Męskie w Sejnach

Gymnasium for boys in Sejny

¹ W metryce kościelnej figuruje data 4.04.1915 / in church register the date is 04.04.1915

1935-9	Alumn Seminarium Duchownego Rzymsko-Katolickiego w Łomży – diakon	Student of Roman Catholic Theological Seminary in Łomża - deacon
20.04.1940	Aresztowany w Raczkach przez gestapo wraz z bratem Piotrem	Arrested, with his brother Peter, by German Gestapo in Raczki
20-24.04.1940	W więzieniu suwalskim	Suwałki prison
24.04-3.05.1940	Obóz koncentracyjny Soldau w Działdowie	Soldau (Działdowo) concentration camp
5-31.05.1940	Obóz koncentracyjny w Sachsenhausen (Berlin)	Sachsenhausen (Berlin) concentration camp
1.06.1940-1.07.1942	Obóz koncentracyjny Mauthausen-Gusen, numer obozowy 1012	Mauthausen-Gusen concentration camp, prisoner n° 1012
od / from 2.07.1942	Obóz koncentracyjny Stutthof, numer obozowy 14273	Stutthof concentration camp, prisoner n° 14273
27.04.-8.05.1945	Na barce „Ruth” – ewakuacja obozu	On „Ruth” barge – camp evacuation
8.05.1945-4.06.1945	W szpitalu w Borås (Szwecja)	In Borås (Sweden) hospital
4.06.1945	Umiera. Pochowany na cmentarzu św. Zygryda, parafia Gustawa Adolfa, Borås	Death. Buried on st Sigfried cemetery, Gustave Adolf parish, Borås

„Listy starszego kapłana do młodszego”

Ks. Stanisław Falkowski, kolega z Seminarium Duchownego w Łomży, Klukowo, 1996

Dzięki uprzejmości p. Bożeny Świdzińskiej (19.01.2014)

„Wśród [prześladowanych] znaleźli się trzej klerycy łomżyńskiego seminarium duchownego pochodzący z Raczek: Czesław Naruszewicz i Władysław Woźniak z piątego roku seminarium i Piotr Naruszewicz z trzeciego. Zostali aresztowani przez gestapo 20.04.1940 i osadzeni w więzieniu w Suwałkach. Piotr Naruszewicz w liście do rodziców z 31.06.1946 napisał:

‘W Sachsenhausen ćwiczone nas na powitanie przez miesiąc. Przez cały dzień przysiady, padanie, czołganie itp. Młodzi esesmani byli pełni zapału. Pod koniec maja przeprowadzono selekcję ludzi. Z Cześkiem i Władkiem Woźniakiem znaleźliśmy się w grupie 2000-nej, jadącej do Mauthausen-Gusen. Na miejscu powitanie straszne: kule i psy. Na odcinku 3 kilometrów, od stacji do obozu padło 20 ludzi. Po kilku dniach pracy w kamieniołomach dziwnym zbiegiem okoliczności dostaliśmy się do grupy stolarzy. To nas uratowało od śmierci. Nadeszła jesień. Prawie dzień w dzień deszcz, wiatry, rano przymrozki, kije esesmanów, brak żywności i ubrania zrobilo swoje. Ludzie padali jak muchy. Dziennie 100-120 osób.’

W latach 1940-1945 zamordowano w Gusen 37,411 ludzi; w tym aż 22,092 Polaków (60%). 1.07.1942 roku wysłano z Mauthausen-Gusen do Stutthofu niedaleko Gdyni stolarzy. Między innymi był w tej grupie i Czesław Naruszewicz. Otrzymał numer: 14273. Przebywał w tym obozie do 27.04.1945 roku, tj. do ewakuacji obozu.

„Old priest writes to new young”

Fr Stanislaus Falkowski, Theological Seminary in Łomża colleague, Klukowo, 1996

Thanks to Ms Bożena Świdzińska kindness (19.01.2014)

„Among [the persecuted] were three students of Łomża Theological Seminary, originally from Raczki: Czeslaus Naruszewicz and Vladislaus Woźniak, students of the 5th year, and Peter Naruszewicz of the 3rd year. They were arrested on 20.04.1940 by German Gestapo and jailed in Suwałki prison. Piotr Naruszewicz in a letter of 31.06.1946 wrote to his parents:

‘In Sachsenhausen as a welcome we were exercised for month. Whole day squats, falls, crawling, etc. Young SS-mans were full of enthusiasm. In late May a selection was ordered. With Czeslaus and Vladislaus Woźniak I was put in a 2,000 strong group intended for Mauthausen-Gusen transport. Horrible on-site welcome: bullets and dogs. On a 3 km long road from station to the camp 20 people perished. Strangely after few days of work in quarries we were ordered to join a group of carpenters. This saved us from imminent death. Autumn came. Rain almost every day, winds, morning frosts, beating from SS, lack of food and clothes reaped terrible harvest. People were dying like flies. 100-120 per day’.

In 1940-5 in Gusen 37,411 people were murdered, among them 22,092 Poles (60%). On 1.07.1942 the carpenters in Mauthausen-Gusen were transported to Stutthof n. Gdynia concentration camp. Among them was Czeslaus Naruszewicz. There he got a 14273 prisoner number. He remained in the camp till 27.04.1945,

Gdy wojska sowieckie zbliżyły się do rejonu Żuław Wiślanych, Himmler wydał rozkaz, aby żaden więzień obozu nie wpadł żywy w ręce Rosjan. Zastępca komendanta obozu Hauptsturmführer Paul Eile zarządził ewakuację obozu. Ponieważ Żuławy były już otoczone przez wojska sowieckie, postanowiono dokonać ewakuacji drogą morską. W stronę morza kilkanaście kilometrów pędzono więźniów pieszo. Tego forsownego marszu nie wytrzymało wiele setek wygłodzonych i chorych ludzi, których dobijano. Cała ewakuacja około 5,000 jeńców była potworną męczarnią. Liczba ofiar w czasie ewakuacji wynosiła prawie 50%.

Na jedną z barek, prawdopodobnie o nazwie 'Ruth', został zabrany nasz kolega Czesław Naruszewicz. Było to 28.04.1945. Przy załadunku działy się koszarne sceny. SS-mani rozkazali mężczyznom przechodzić po wąskiej kładce do luku, skąd uderzeniem kolb karabinów strącano ich do ładowni. Część więźniów zginęła na miejscu, zabijając się przy spadaniu, większość odniosła poważne obrażenia.

W skład załogi wchodził w większości niemieccy więźniowie kryminalni. Podróż trwała kilka dni. Barka przepływała koło Bornholmu, Sassnitz, Kilonii, a następnie, po odłączeniu holownika i opuszczeniu jej przez załogę SS, wpłynęła 4 maja do portu Flensburg.

Żyjącymi jeszcze więźniami zajął się kapitan portu podpor. Hans Joachim von Ramm. Więźniów przeprowadzono na stojący w porcie parowiec 'Rheinsfels'. 9 maja – kapitulacja Niemiec – przybycie przedstawicieli Szwedzkiego Czerwonego Krzyża, którzy podjęli decyzję natychmiastowego skierowania statku z więźniami na leczenie do Szwecji. Zostali rozmieszczeni w różnych szpitalach.

Chorych na gruźlicę leczono w szpitalu w Borås, grupa składała się z 94 mężczyzn, w tym 35 Polaków ze Stutthofu. W tej grupie był Czesław Naruszewicz, który zmarł w Borås 4.06.1945 i tam został pochowany. Zgodnie z życzeniem i wolą jego matki, Marii Naruszewicz, nie został ekshumowany i przywieziony do Polski.

W obozach znalazł się tylko dlatego, że był klerikiem. Aresztowany został w sutannie, którą władze obozowe odesłały do rodziny, gdy przyodziano go w obozowe pasiaki."

i.e. till camp evacuation.

When Russian soviet forces were approaching Żuławy Wiślane region Himmler ordered not to leave a single prisoner alive. The camp's deputy commander, Hauptsturmführer Paul Eile, ordered camp's evacuation. The Żuławy region was surrounded by Russian forces thus the decision was made to escape across the Baltic see. The emaciated prisoners were marched approx. 15 km towards the coast. Hundreds of them did not survive. The sick who were not able to follow were murdered. The evacuation of c. 5,000 prisoners was a massacre. Approx. 50% of them perished.

Our colleague, Czeslaus Naruszewicz, was put on one of the barges, probably called 'Ruth'. It was 28.04.1945. The embarking was a terrible scene. SS guards ordered men to walk along a narrow footbridge onto the ship, where they were herded, beaten with rifle butts, into barges' hold. Some of the prisoners died on the spot, killed while falling down, most got injured.

The crew consisted mostly of German criminals. The journey took a few days. The barge passed by Bornholm, Sassnitz, Kiel and next, after the tug and with it SS guards left the barge, ship docked in Flensburg port.

Those alive were taken care of by port captain, lieutenant Hans Joachim von Ramm. The prisoners were marched to the 'Rheinsfels' steamer. On 9th of May, when Germany capitulated, Swedish Red Cross representatives arrived. They took a decision to immediately ship the prisoners to Sweden for treatment. There they were put in various hospitals.

Those suffering from tuberculosis were put in Borås hospital. The group consisted of 94 men, including 35 Poles, from Stutthof. Among them was Czeslaus Naruszewicz who on 4.06.1945 died in Borås and there was buried. In accordance with his mother wishes and will he was not consequently exhumed and returned to Poland.

He was jailed in camps simply because he was a seminarian. He was arrested in his cassock, that later was returned to his family, when he was forced to wear camp's zebra dress – *pasiak*".

Czesław Naruszewicz

konstanciński
powiat Pasieczna

Czeslaus Naruszewicz

Фамилия окрещенного	№	Счетъ родившихся		Число		Когда, гдѣ, кто и кѣмъ, одною-ли водою или со всѣми обрядами таинства окрещень
		Мужского пола	Женского пола	Рождения	Крещения	
Нарушевичъ	32. 16.	"	"	4.	5.	Младенецъ родился 4-го числа сего года в селѣ Котра гм. Довспуда в Кашубинскомъ уездѣ Кот. Коотамъ окрещенъ младенцемъ по имени <u>Чеславъ-Леонъ</u> двумя крестными кс. Франциска Кашмарка и кс. совершившимъ всѣхъ обрядовъ таинства.

Какого сословія и общества, какихъ родителей, когда и гдѣ, т. е. въ какомъ приходѣ родился крещенный	Кто были по имени и прованію восприемники при св. крещеніи и кто присутствовалъ	Рукоприкладство свидѣтелей записано по желанію	Отмѣтки по декрету Святейшаго Престола „Ne temere“
Крестный Суважской губ. гм. Довспуда Стефанъ и Марианна в селѣ Котра гм. Довспуда в Кашубинскомъ уездѣ Кот. Коотамъ окрещенъ младенцемъ по имени <u>Чеславъ-Леонъ</u> двумя крестными кс. Франциска Кашмарка и кс. совершившимъ всѣхъ обрядовъ таинства.	Восприемниками были уроженецъ Селенъ Нарушевичъ и жена его Марианна в селѣ Котра гм. Довспуда в Кашубинскомъ уездѣ Кот. Коотамъ окрещенъ младенцемъ по имени <u>Чеславъ-Леонъ</u> двумя крестными кс. Франциска Кашмарка и кс. совершившимъ всѣхъ обрядовъ таинства.	Za zgodność z oryginałem Białystok, dn. 20. 10. 2005 r. Kobylinski Dyrektor Archiwum	„Ne temere“

Metryka Chrztu Św.

Oto wolny przekład metryki:

Chłopom Guberni Suwałskiej, gminy Dowspuda, Stefanowi i Mariannie z domu Siemion urodził się syn z prawego łoża dnia 4 kwietnia 1915 w Kotrze. Rodzicami chrzestnymi byli Mateusz Ołdak i Marianna, żona Franciszka Siemiona [matka Marii]. 5.04.1915 w kaszubieńskim kościele rzymskokatolickim ochrzczony został przez ks. Feliksa Kaczmarka chłopiec dwojga imion Czesław Leon. Sakrament chrztu został udzielony w pełnej postaci (nie tylko z wody).

Dopisana też jest informacja o błędzie w słowie Marjanna i poprawce dokonanej przez spisującego metrykę.

Baptism certificate

Certificate translation:

Suwałki guberniya farmers from Dowspuda county, Stephen and Maryanne nee Siemion, a married couple, on 4th of April 1915 in Kotra gave birth to a son. Godparents were Matthew Ołdak and Maryanne, Francis Siemion [Maria's father] wife. On 5.04.1915 in the Roman Catholic church in Kaszubieńsk a boy of two names Czesław Leo was baptised by Fr Felix Kaczmarek. The baptism was given in full (not only of water).

An information about an error in Maryanne name and a correction done by the reported was added.

1930: Czesław Naruszewicz – stoi

1930: Czeslaus Naruszewicz - standing

2.02.1933: Dyplom przyjęcia Czesława Naruszewicza do Sodalicji Mariańskiej

2.02.1933: Marian Sodalice admission certificate of Czeslaus Naruszewicz

1935: legitymacja Seminarium Duchownego w Łomży

1935: Theological Seminary in Łomża ID document

Grób Czesława Naruszewicza na cmentarzu św. Zygryda, par. Gustawa Adolfa, Borås, Szwecja

Czeslaus Naruszewicz grave, st Sigfrid cemetery, Gustave Adolf parish, Borås, Sweden

